

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

КУЗЬ ТЕТЯНА ІВАНІВНА

УДК 330.341.1:658.589:65.011.1

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В
УМОВАХ СУСПІЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

**Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Тернопіль – 2019

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

Роботу виконано у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
Малюта Людмила Ярославівна,
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри управління інноваційною
діяльністю та сферою послуг

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Лук'янова Валентина Вячеславівна,
Хмельницький національний університет
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри підприємства і підприємництва

кандидат економічних наук
Дерманська Людмила Василівна,
Чортківський навчально-науковий інститут
підприємництва і бізнесу Тернопільського
національного економічного університету
Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри фундаментальних та
спеціальних дисциплін

Захист дисертації відбудеться 27 березня 2019 р. об 11⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.052.05 Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України за адресою: 46008, м. Тернопіль, вул. Білогірська, 50, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56.

Автореферат розіслано 23 лютого 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
Д 58.052.05

Л. М. Мельник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах глобалізації, динамічної трансформації форм економічної активності на світових ринках, посилення боротьби за інтелектуальні ресурси й інформаційні технології важливим джерелом конкурентних переваг країн у довгостроковій перспективі є інновації. Створюючи новий тренд активного розвитку, вони дозволяють вирішувати завдання з подолання кризових явищ, сприяють стратегічним змінам на різних рівнях господарювання: державному, галузевому, на рівні окремих суб'єктів господарювання.

Сучасні машинобудівні підприємства, які обрали шлях інноваційного розвитку в умовах суспільної нестабільності, переживають відносно нелегкий його період під дією таких чинників як: низька дохідність, високий рівень кредитування товаровиробників, дефіцит сировини, високі податки, посилення ліцензійних вимог до виробництва продукції та якості товару, слабо стимулюючий продаж машинобудівної продукції вітчизняним маркетингом тощо. Водночас, позитивний світовий досвід стрімкого економічного зростання підприємств країн-членів ЄС, США, Китаю, Японії та інших внаслідок створення та запровадження інновацій підвищує інтерес вітчизняних машинобудівних підприємств до інноваційного шляху розвитку. В сьогоденних умовах політичної, економічної та соціальної нестабільності обґрунтування теоретичних положень, розробка практичних рекомендацій з формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств є актуальною проблемою з наукової точки зору й набуває важливого соціально-економічного значення.

Проблематика розвитку підприємств, у тому числі на основі інноваційних чинників, протягом останнього десятиріччя стала предметом багатьох наукових досліджень, зокрема її досліджують вітчизняні вчені: Б. Андрушків, Т. Бень, І. Бенько, О. Барановський, З. Борисенко, Т. Васильціва, З. Варналій, Л. Волощук, І. Волкова, Л. Гнилицька, М. Денисенко, Л. Дерманська, Ю. Іванов, М. Йохна, М. Кизим, Н. Кирич, Н. Мариненко, В. Лук'янова, Л. Малюта, Т. Мосійчук, Л. Мельник, О. Панухник, В. Пономаренко, Д. Райков, С. Смирнов, В. Стадник, О. Собкевич, О. Тищенко, З. Шершньова, С. Шкарлет, Н. Юрків. Результати досліджень інноваційної діяльності підприємств та питання, що стосуються проблематики управління їх інноваційним розвитком висвітлені у наукових працях: Є. Бельтюкова, І. Бланка, В. Гейця, В. Гриньової, В. Захарченка, О. Лапко, М. Меркулова, Л. Федулової, С. Харічкова.

Актуальні проблеми та протиріччя інноваційного розвитку підприємства на макро-, мезо- та мікрорівнях, обґрунтування шляхів їх розв'язання розглянуто в працях науковців: О. Амоші, І. Галиці, О. Жилінської, В. Семиноженка. У розробці напрямів та інструментів державного регулювання управління інноваціями на макро- та мезорівнях вагомий внесок зробили М. Гаман, А. Землянкін, Л. Івін, О. Колодізев, Т. Мельник, В. Любімов. Різні аспекти інноваційного розвитку економіки досліджені у працях зарубіжних авторів: П. Друкера, Г. Затмана, Р. Льюїса, Р. Ротвеля, Б. Твісса, Й. Шумпетера, Д. Черчіля та ін.

В сучасних умовах, коли проблеми інноваційного розвитку значно

актуалізувалися, вивчення теоретичних і прикладних питань даної тематики заслуговує більш глибокого дослідження, а особливо завдання удосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку промислових підприємств в умовах суспільної нестабільності. Це може сприяти вибору ефективних напрямів розвитку машинобудівного виробництва, досягненню більш високих темпів його економічного росту, підвищення рівня матеріального добробуту населення тощо.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота за спрямованістю відповідає науковим дослідженням, які передбачені планами науково-дослідної роботи Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя. У рамках науково-дослідницьких тем «Інноваційні, безпекові та ресурсні засади удосконалення управління підприємствами в умовах економічних реформ виробничої та соціогуманітарної сфер» (реєстраційний номер 0117U004676) та «Моделювання і логістика фінансово-виробничих та транспортних систем і зв'язку» (реєстраційний номер 0112U002211), автором вдосконалено теоретико-методичні та практичні підходи до формування системи стратегічного планування діяльності машинобудівних підприємств у контексті їх інноваційного розвитку.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні та поглибленні теоретичних положень, а також розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності.

Для досягнення мети дослідження в дисертаційній роботі поставлено та вирішено такі завдання:

- конкретизувати поняття «інновація», «інноваційний розвиток» у контексті суспільної нестабільності;
- систематизувати чинники, які стримують інноваційний шлях розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності;
- розробити науково-методичний підхід до оцінювання рівня інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності;
- вивчити, узагальнити і розширити теоретичні положення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств і розробити структуру його формування в нових економічних умовах;
- здійснити прогнозування показників діяльності машинобудівних підприємств з урахуванням інноваційного розвитку;
- обґрунтувати пріоритетний напрямок інноваційного розвитку в умовах суспільної нестабільності.

Об'єктом дослідження виступають процеси забезпечення ефективного виробництва на основі інноваційного розвитку сучасних суб'єктів господарювання, в якості яких розглядаються підприємства машинобудівної промисловості.

Предметом дослідження є сукупність науково-методичних підходів, тенденцій і закономірностей формування організаційно-економічного механізму, який сприятиме інноваційному розвитку машинобудівних підприємств.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи є фундаментальні положення в управлінні інноваційним розвитком підприємств, що висвітлені в наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених.

У процесі вирішення поставлених завдань у роботі використовувались загальнонаукові і спеціальні методи дослідження, а саме: *методи аналізу та синтезу* – для дослідження теорії інноваційного розвитку (підрозділ 1.1, 1.2); *методи статистичного аналізу* – для аналізування показників інноваційного розвитку промислових та машинобудівних підприємств (підрозділи 2.1, 2.2); *балансового методу* – для оцінювання сучасного стану та змін інноваційного розвитку підприємств досліджуваної галузі (підрозділ 2.2); *методи опитувань, експертних оцінок* щодо розробки критеріїв і показників оцінювання інноваційного розвитку промислових підприємств (підрозділ 2.3); *методи регресійного аналізу та економіко-математичного моделювання* – для розробки науково-методичних підходів до оцінювання впливу факторів (підрозділ 3.2); *методи комп'ютерної обробки економічної інформації*, зокрема *табличний редактор Microsoft Excel* (підрозділ 2.1, 2.3, 3.2);.

Інформаційну базу дисертаційної роботи складають: матеріали періодичних видань; аналітичні матеріали Державної служби статистики України; законодавчі та нормативно-правові акти України; результати досліджень міжнародних організацій; звітні дані підприємств машинобудівної промисловості, а також власні дослідження автора та результати їх обробки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у вдосконаленні наукових підходів щодо формування організаційно-економічного механізму в умовах суспільної нестабільності, який дасть можливість створити умови для інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі. Основні положення дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, полягають у наступному:

удосконалено:

– науково-методичний підхід до оцінювання рівня інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності, який відрізняється від існуючих тим, що базується на трьох складових (ресурсній, технологічній, ринково-результативній) ключових показників, які безпосередньо визначають рівень інноваційного розвитку на підприємстві машинобудівної промисловості. Їх формалізований та інтегрований синтез дозволяє діагностувати ефективність інновацій в динаміці розвитку підприємства і формувати комплекс управлінських рішень;

– підходи до формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств, який, на відміну від існуючих, передбачає врахування організаційної, економічної та інноваційної складових, де ключовими елементами є обґрунтування принципів, форм, методів, інструментів, засобів забезпечення, а також способів їх взаємодії і дає змогу вчасно застосовувати превентивні управлінські впливи в умовах суспільної нестабільності для забезпечення цілеспрямованого незворотного розвитку підприємств машинобудування;

– структуру організації інноваційного центру на вітчизняних підприємствах, яка, на відміну від наявних, забезпечуватиме єдиний комунікаційний простір і конструктивну взаємодію елементів внутрішнього і зовнішнього середовища на всіх етапах інноваційного процесу, а також підвищуватиме ефективність впливу суб'єктів менеджменту в рамках запропонованого організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку в умовах суспільної нестабільності;

набули подальшого розвитку:

– понятійний апарат з проблематики управління інноваційною діяльністю, а саме поняття: «інновація в умовах суспільної нестабільності», яку запропоновано розуміти, як наслідок не лише сучасного виробництва, а й реалізації новітніх і корисних ідей, які в подальшому призведуть до прогресивного розвитку на основі реалізації послідовних інноваційно-організаційних дій; «інноваційний розвиток» – як динаміку переходу від творчої ідеї до моделі інноваційного типу, починаючи зі створення середовища, в якому різним компонентам надано повну свободу дій, щоб зіткнутись в нових і цікавих способах, а потім дати цьому новому творінню час і свободу розвиватись і жити, що дасть змогу покращити ефективність функціонування соціально-економічної системи;

– систематизація чинників впливу на інноваційний розвиток машинобудівних підприємств, які відрізняються тим, що згруповані на техніко-економічні, організаційно-управлінські, політично-правові та соціально-психологічні, гостроту впливу яких можливо змінити, якщо враховуватимуться їхні особливості і вчасно розпізнаватимуться умови їх виникнення;

– комплексний підхід до оцінювання впливу чинників на інноваційний розвиток машинобудівного підприємства на основі регресійного моделювання та прогнозування, який дозволяє машинобудівним підприємствам вчасно приймати обґрунтовані рішення, цілеспрямовано обирати найбільш сприятливі з них та в повному обсязі здійснювати заходи, пов'язані з усуненням негативного впливу окремих факторів у майбутньому періоді.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає у широких можливостях використання розроблених пропозицій і рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності у процесі обґрунтування програм розвитку підприємств машинобудівної промисловості і підвищення їх конкурентоспроможності. Запропоновані концептуальні положення розвивають і доповнюють теорію інноваційного розвитку стосовно специфіки підприємств машинобудівної промисловості в умовах суспільної нестабільності. Теоретичні положення, висновки та рекомендації, представлені у дисертації, використані в практичній діяльності машинобудівних підприємств, зокрема ПАТ «Оріон» (довідка від 18.04.2018 № 444/301); ДП «Красилівський агрегатний завод» (довідка від 22.03.2018 № 72-10/29); ТОВ «ОСП Корпорація Ватра» (довідка від 23.10.2018 № 192); корпорації «Науковий парк «Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля» (довідка від 18.10.2018 № 091-10/18).

Окремі положення і висновки дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Тернопільського національного технічного університету при викладанні дисциплін «Нові технології та інноваційний розвиток підприємства»,

«Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства» (довідка від 17.04.2018 № 2/28-911) та у Чортківському коледжі економіки та підприємництва при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Економічна теорія», «Основи комерційної та біржової діяльності» (довідка від 02.11.2018 № 166).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є одноосібно виконаною науковою працею, у якій розроблено і науково обґрунтовано теоретичні, науково-методичні положення та практичні рекомендації щодо удосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств машинобудівної промисловості. Наукові положення, висновки і рекомендації, що виносяться на захист, одержані самостійно. Особистий внесок автора в наукових працях, опублікованих у співавторстві, зазначено у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, отримані результати і висновки досліджень оприлюднені та обговорені на міжнародних науково-практичних та всеукраїнських конференціях: Третій Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Українська наука в мережі Інтернет» (Київ, 26-28 лютого 2008 р.); Всеукраїнській науковій конференції Тернопільського державного технічного університету імені І. Пулюя (Тернопіль, 13-14 травня 2009 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні основи та сучасні моделі розвитку національної економіки в умовах інтеграційних процесів» (Тернопіль, 4-5 грудня 2009 р.); XIV Науковій конференції «Гуманітарні, соціальні та економічні науки» (Тернопіль, 27-28 жовтня 2010 р.); Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій» (Тернопіль, 21-22 грудня 2010 р.); Регіональній науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Маркетингові технології підприємств в сучасному науково-технічному середовищі» (Тернопіль, 5 квітня 2011 р.); Регіональній науково-практичній конференції «Інноваційні підходи в управлінні навчально-науково-виробничими системами в умовах суспільних та інституційних трансформацій» (Тернопіль, 19 травня 2011 р.); Міжнародному симпозиумі «Проблеми інтеграції науково-освітнього інтелектуального потенціалу в державотворчому процесі (Україна-Туреччина)» (Івано-Франківськ, 29-31 травня 2011 р.); II Міжнародній науково-методичній конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки, проблеми, тенденції, досвід» (Тернопіль, 6-8 жовтня 2011 р.); V Міжнародній науково-методичній конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» (Львів, 2-3 жовтня 2014 р.); VI Міжнародній науково-методичній конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» (Вінниця, 24-25 вересня 2015 р.); VII Міжнародній науково-методичній конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» (Тернопіль, 21-22 жовтня 2016 р.); VIII Міжнародній науково-методичній конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» (Львів, 28-29 вересня 2017 р.); VII Міжнародній науково-технічній конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій» (Тернопіль, 28-29 листопада 2018 р.); Всеукраїнській

науковій інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (Переяслав-Хмельницький, 17 листопада 2018 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи викладено у 26 наукових працях загальним обсягом 4,62 д. а. (з них автору належить 4,21 д. а.), з них: 1 колективна монографія, 3 статті у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, 7 статей у фахових виданнях (2,85 д. а.) та 15 праць апробаційного характеру (0,96 д. а.).

Структура й обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 278 сторінок. Робота містить 18 рисунків, 31 таблиці, 12 додатків на 68 сторінках, список використаних джерел із 306 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення та апробацію отриманих результатів.

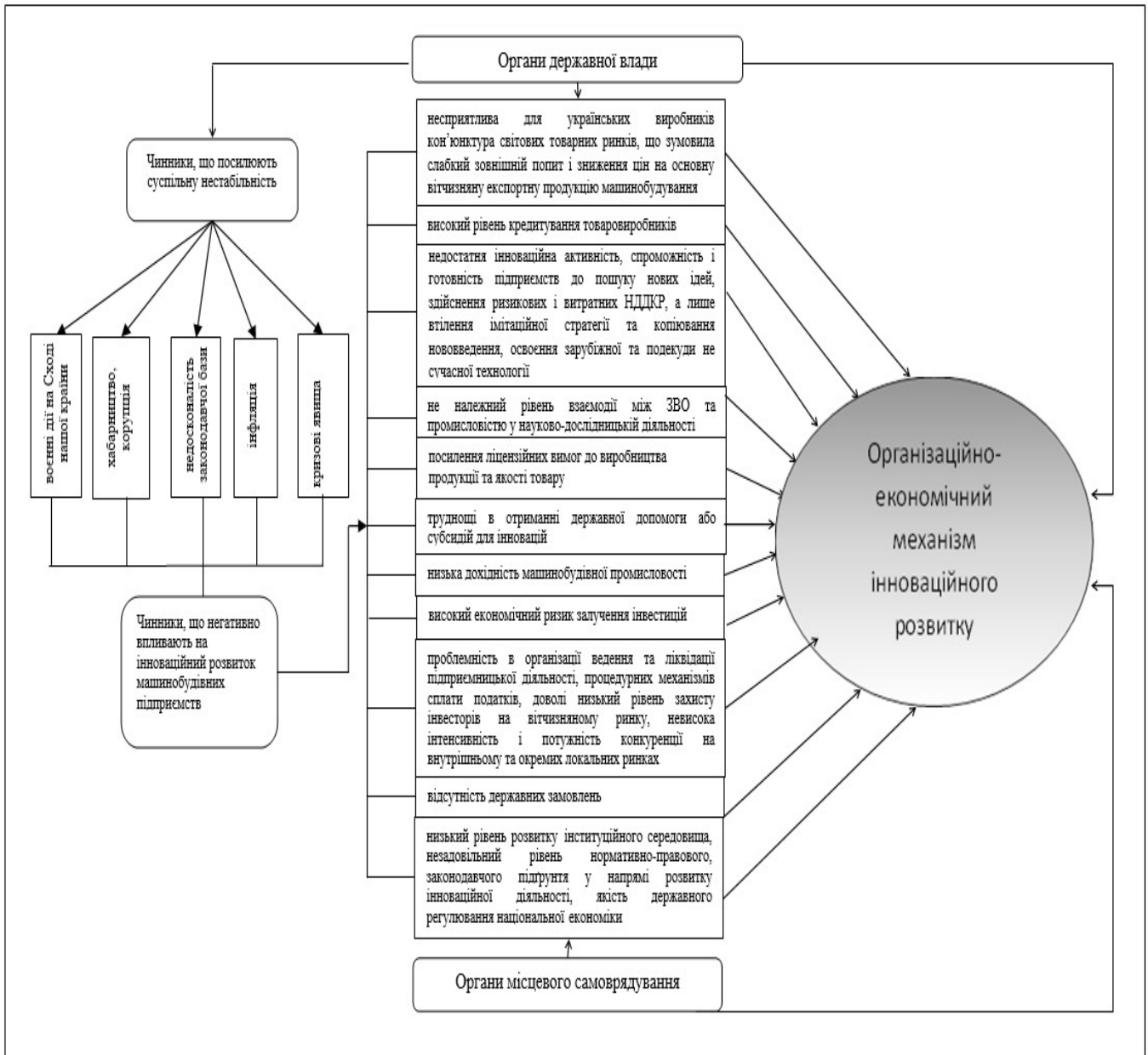
У першому розділі «**Теоретико-методичні основи інноваційного розвитку підприємств в умовах суспільної нестабільності**» досліджено економічну сутність інновацій та інноваційного розвитку підприємств, здійснено типологізацію чинників впливу на інноваційний розвиток машинобудівних підприємств та висвітлено вплив державного регулювання на інноваційний розвиток підприємств в умовах суспільної нестабільності.

За результатами проведеного аналізу наукових підходів до трактування сутності понять «інновація» та «інноваційний розвиток» уточнено, поглиблено та запропоновано розуміти інновацію в умовах суспільної нестабільності як наслідок не лише сучасного виробництва, а й реалізації новітніх і корисних ідей, які в подальшому призведуть до прогресивного розвитку на основі реалізації послідовних інноваційно-організаційних дій. Інноваційний розвиток в суспільній нестабільності – динаміка переходу від творчої ідеї до моделі інноваційного типу, починаючи зі створення середовища, в якому різним компонентам надано повну свободу дій, щоб зіткнутись в нових і цікавих способах, а потім дати цьому новому творінню час і свободу розвиватись і жити, що дасть змогу покращити ефективність функціонування соціально-економічної системи.

У результаті дослідження встановлено, що за роки незалежності України для здійснення інноваційної діяльності не були створені сприятливі умови. З метою виявлення та систематизації ключових чинників впливу на інноваційний розвиток машинобудівних підприємств їх об'єднано у 4 групи: техніко-економічні, організаційно-управлінські, політично-правові та соціально-психологічні.

Запропоновано модель формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності (рис. 1).

Рис. 1. Модель формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності

Визначено, що роль держави в організації інноваційного розвитку підприємств машинобудівної промисловості передбачає створення необхідних умов (економічних, політичних, інформаційних, правових, науково-дослідних тощо) для успішного зростання наукового, технічного, соціального, економічного та виробничого потенціалу країни, що, в свою чергу, повинно позитивно впливати на інноваційний розвиток і машинобудівних підприємств. Державна інноваційна політика має ґрунтуватися на чітких економічних механізмах, а інноваційне виробництво має стати пріоритетним, порівняно з традиційним.

У другому розділі «Аналізування стану та тенденцій інноваційного розвитку вітчизняних підприємств машинобудування в умовах суспільної нестабільності» проаналізовано стан та динаміку розвитку машинобудівних підприємств в Україні, здійснено аналіз основних показників ефективності

діяльності машинобудівних підприємств в контексті інноваційного розвитку та проведено системно-цільове оцінювання чинників впливу на інноваційний розвиток машинобудівної промисловості та запропоновано систему оцінки рівня інноваційного розвитку підприємства.

У процесі дослідження виявлено, що більшість машинобудівних підприємств на сьогоднішній день в результаті ігнорування інноваційної діяльності мають слабкі позиції на ринку, оскільки не спроможні реалізувати новітні технології і не формують попит для них. Виробничі потужності в машинобудівному комплексі використовуються в середньому на 30-40% і лише незначна частина продукції досліджуваної галузі відповідає європейським стандартам.

Виявлено, що фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств України за рахунок позабюджетних фондів та місцевих бюджетів практично відсутнє, а вклад вітчизняних інвесторів та державного бюджету, залишається незначним, що підтверджує проблематику відсутності фінансової підтримки з боку держави. Ситуація значно погіршилася, як показують статистичні дані, починаючи з 2014 року.

Обґрунтований авторський підхід до оцінювання рівня інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності. Його суть полягає у визначенні ключових показників, які безпосередньо визначають рівень інноваційного розвитку на підприємстві машинобудівної промисловості. Розгорнутий аналіз показників з точки зору визначення їх впливу на рівень інноваційного розвитку підприємства обумовив необхідність їх систематизації за трьома складовими: ресурсною, технологічною, ринково-результативною, синтез яких дозволяє діагностувати ефективність інновацій у динаміці розвитку підприємства і формувати комплекс управлінських рішень для його підвищення.

У рамках дослідження для оцінки рівня інноваційного розвитку підприємств машинобудівної промисловості запропоновано індикатори ($X_{рес.}$, $X_{техн.}$, $X_{рин.-рез.}$) інноваційного розвитку за окремими його складовими. Для визначення основних вагових коефіцієнтів (W_i) в запропонованій залежності було використано метод експертних оцінок. Розрахунок рівня інноваційного розвитку для вітчизняних машинобудівних підприємств (I_{IP}) здійснено за середньою арифметичною зваженою із значень відповідних індикаторів складових інноваційного розвитку та вагових коефіцієнтів (1).

Виходячи з даних проведеного дослідження, інтегральний показник рівня інноваційного розвитку матиме вигляд:

$$I_{IP} = 0,311x_{рес.} + 0,227x_{техн.} + 0,462x_{рин.-рез.} \quad (1)$$

У рамках дослідження здійснено аналіз обраних підприємств машинобудування, а саме: ПАТ «ТРЗ «Оріон», ДП «Новатор», ДП «Красилівський агрегатний завод», ПАТ «Мотор Січ», ПАТ «Техінмаш», який переконливо свідчить про нестабільність їх стану з точки зору інноваційного розвитку. Результати розрахунку рівня інноваційного розвитку для досліджуваних підприємств представлені у табл. 1.

Результати розрахунку рівня інноваційного розвитку для досліджуваних підприємств

Складові	Оцінка рівня інноваційного розвитку					Усереднений показник
	2013	2014	2015	2016	2017	
ПАТ «ТРЗ «Оріон»						
Ресурсна складова ІР	0,0984	0,1056	0,1099	0,1085	0,1146	0,4073
Технологічна складова ІР	0,0779	0,1302	0,5342	0,4654	0,376	
Ринково-результативна складова ІР	-0,0685	0,0009	0,0244	0,0106	-0,0513	
Інтегральний показник	0,1078	0,2367	0,6685	0,5845	0,4393	
ПАТ «Техінмаш»						
Ресурсна складова ІР	0,3212	0,0355	0,0335	0,0333	0,0325	0,6321
Технологічна складова ІР	0,0544	0,0509	0,0236	0,0964	0,0116	
Ринково-результативна складова ІР	0,0544	0,0509	0,0236	0,0964	0,0116	
Інтегральний показник	0,8377	0,6053	0,609	0,6501	0,4584	
ДП «Красилівський агрегатний завод»						
Ресурсна складова ІР	0,0691	0,4515	0,4149	0,4047	0,5338	0,8305
Технологічна складова ІР	0,3704	0,3237	0,4602	0,4855	0,268	
Ринково-результативна складова ІР	0,0854	0,0969	0,0853	0,0777	0,0254	
Інтегральний показник	0,5249	0,8721	0,9604	0,9679	0,8272	
ДП «Новатор»						
Ресурсна складова ІР	0,1167	0,1152	0,1185	0,0693	0,1092	0,7046
Технологічна складова ІР	0,4849	0,5228	0,65	0,5091	0,5016	
Ринково-результативна складова ІР	0,0844	0,0845	0,0761	-0,0071	0,0879	
Інтегральний показник	0,686	0,7225	0,8446	0,5713	0,6987	
ПАТ «Мотор Січ»						
Ресурсна складова ІР	0,1960	0,1596	0,2153	0,3290	0,2979	0,8111
Технологічна складова ІР	0,4227	0,6601	0,471	0,4198	0,3177	
Ринково-результативна складова ІР	0,0789	0,0824	0,1738	0,1077	0,1236	
Інтегральний показник	0,6976	0,9021	0,8601	0,8565	0,7392	

На основі отриманих результатів рівня інноваційного розвитку досліджуваних підприємств (табл. 1) оцінено їх за сформованою вербально числовою шкалою:

- помірний – 0,75 – 1;
- середній – 0,5 – 0,74;
- недостатній – 0,3 – 0,49;
- низький – 0,1 – 0,29;
- рівень при якому інноваційний розвиток неможливий – 0 – 0,09.

Виходячи із вище запропонованої шкали, бачимо, що ПАТ «ТРЗ «Оріон» характеризуються недостатнім рівнем інноваційного розвитку, ПАТ «Техінмаш» має середній рівень інноваційного розвитку, а для ДП «Красилівський агрегатний завод», ДП «Новатор», ПАТ «Мотор Січ» характерним є помірний рівень інноваційного розвитку.

У третьому розділі «Удосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємства» на основі проведеного

дослідження інноваційного розвитку машинобудівних підприємств сформовано концептуальні положення організаційно-економічного механізму його забезпечення, здійснено прогнозування інноваційного розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств на основі основних показників фінансової ефективності, визначено напрями інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності.

У розділі сформовано теоретико-концептуальну основу організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємства, який представляє собою різнорівневу ієрархічну систему основних взаємозалежних між собою елементів і їх типових груп (суб'єктів, об'єктів, принципів, форм, методів, інструментів, засобів забезпечення), а також способів їх взаємодії, включаючи інтеграцію і дезінтеграцію, в ході і під впливом яких гармонізуються економічні відносини (інтереси) держави, інноваційної інфраструктури, суб'єктів ринку машинобудівної промисловості і суспільства і забезпечується цілеспрямований незворотний розвиток в умовах конкретного часового періоду (рис. 2). Використання запропонованого організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку сприятиме переходу машинобудівної продукції у якісно новий стан, який характеризується досягненням цілей інноваційного розвитку, ростом показників конкурентоспроможності виробництва машинобудівної продукції, найбільш повним забезпеченням потреб населення та держави. Суть організаційно-економічного механізму полягає у ефективному використанні вищезгаданих чинників в умовах суспільної нестабільності. Результатом використання даного механізму буде досягнення такого рівня інноваційного розвитку, який дасть можливість машинобудівному підприємству здійснювати свою діяльність в умовах суспільної нестабільності, конкуруючи за показниками з іншими зарубіжними та вітчизняними підприємствами машинобудівної галузі.

У контексті дослідження запропоновано комплексний підхід до оцінювання впливу факторів на інноваційний розвиток підприємства за допомогою регресійного моделювання. Аналізування основних тенденцій інноваційного розвитку та оцінювання впливу факторів здійснено для досліджуваних машинобудівних підприємств. Варто зазначити, що економіко-статистична модель, побудована у вигляді певного рівняння множинної регресії, є одним з ефективних інструментів прогнозування досліджуваного процесу на коротко- та середньостроковий період. Це дозволить машинобудівним підприємствам вчасно приймати обґрунтовані рішення, цілеспрямовано обирати найбільш сприятливі з них та в повному обсязі здійснювати заходи, пов'язані з усуненням негативного впливу цих факторів в майбутньому періоді.

Для побудови регресійної моделі використано статистичні дані машинобудівних підприємств: ПАТ ТРЗ «Оріон», ПАТ «Техінмаш», ДП «Новатор», ВАТ «Мотор Січ», ДП «Красилівський агрегатний завод» і одержано багатофакторні регресійні моделі лінійної залежності:

$$Y_t = b_0 + b_1 \cdot X_{1t} + b_2 \cdot X_{2t} + \dots + b_m \cdot X_{mt}, \quad (1)$$

де Y_t – досліджуваний процес; $X_{1t}, X_{2t} \dots X_{mt}$ – пояснюючі фактори у період часу t

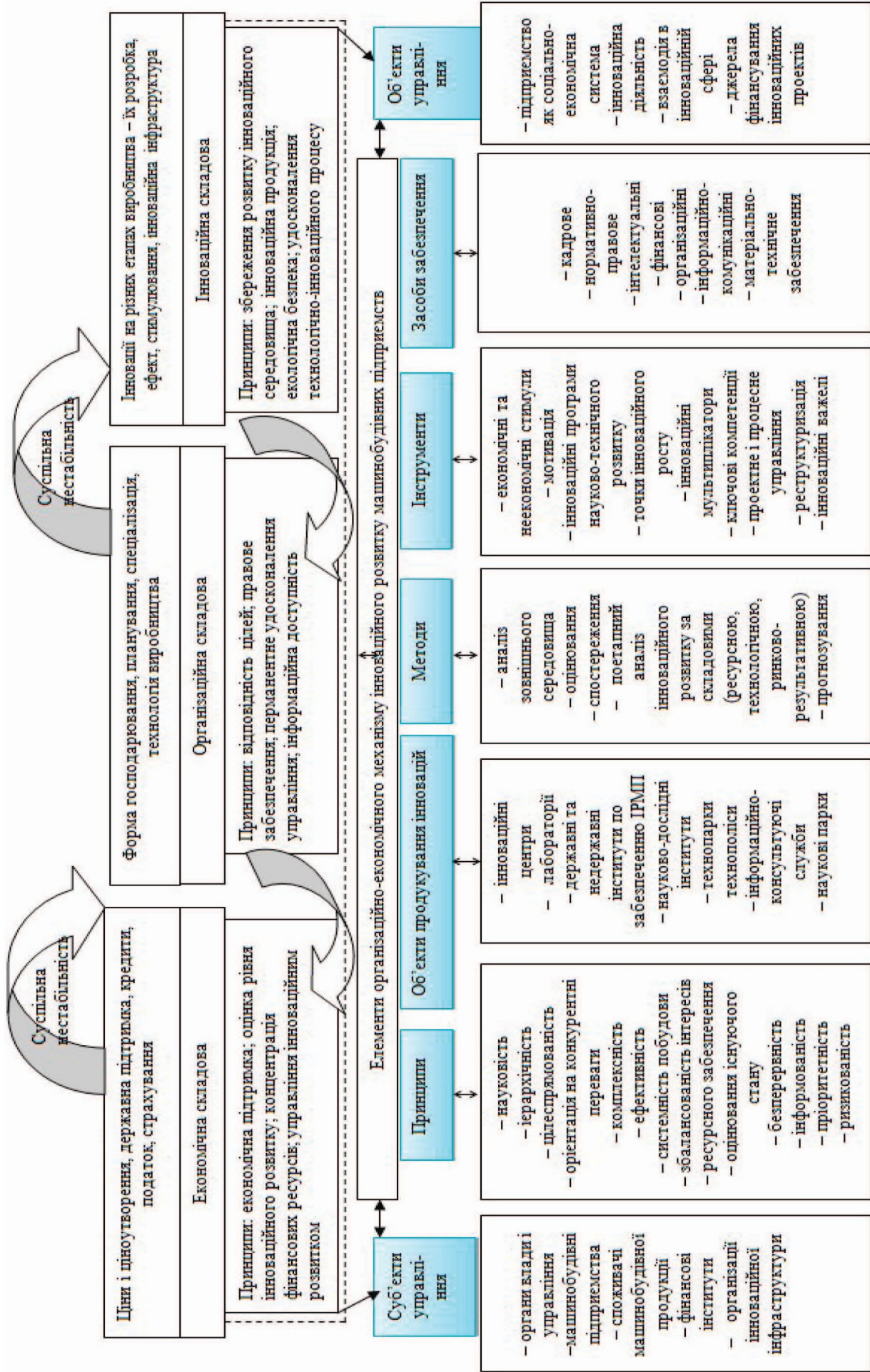

Рис. 2. Елементи структури організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств

(в загальному випадку їх кількість дорівнює m , причому m – довільне натуральне число, у тому числі і 1, коли фактор тільки один); $b_0, b_1 \dots b_m$ – коефіцієнти регресії, які потрібно розрахувати для встановлення регресії.

В даному випадку, досліджуваним процесом було обрано обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис. грн., а факторами: відповідно основні показники та показники інноваційної діяльності досліджуваних підприємств.

Після визначення тісноти зв'язку, перевірки на мультиколінеарність одержано відповідні регресійні моделі. Результати зведено до табл. 2.

Аналізуючи одержані результати регресійного аналізу та побудовані моделі для досліджуваних підприємств, загалом можна зробити наступні висновки:

1) усі моделі адекватні і показують, що відібрані фактори на 90-99% відображають чинники впливу на величину обсягу інноваційної продукції, параметри рівняння значимі за t -критерієм Стьюдента;

2) витрати на інновації є визначальним фактором, що формує величину обсягу інноваційної продукції для усіх досліджуваних підприємств;

3) для двох підприємств (ПАТ «Техінмаш» та ДП «Новатор») вагомим чинником є показники чисельності, що може свідчити про певні проблеми на зазначених підприємствах щодо кадрової політики в цілому й інноваційної діяльності зокрема;

4) чотири із п'яти побудованих регресійних моделей чітко показують чинники суспільної нестабільності через від'ємне значення вільного члена рівняння, який згладжує значні коливання показників протягом досліджуваного періоду як за основними показниками діяльності загалом, так і інноваційного розвитку зокрема.

Використовуючи методи статистичного аналізу досліджено трендові зміни чистого доходу від реалізації, обсягу інноваційної продукції та чистого прибутку досліджуваних підприємств машинобудівної промисловості України за 2013-2017 рр., зроблено прогнози на наступні періоди. Одержані трендові моделі і виявлені тенденції показують:

– на досліджуваних підприємствах спостерігалось зростання по більшості показниках протягом 2014-2015 рр., що найперше може бути пояснено напрямом діяльності підприємств (військова продукція займає певну частку в асортименті усіх підприємств);

– у 2016 р. простежується стабілізація розвитку, за винятком ПАТ «Оріон», а у 2017 р. – значне погіршення показників (за винятком ДП «Новатор» та ПАТ «Мотор Січ»).

– тенденції до погіршення становища підприємств підсиляться у наступні періоди без прийняття дієвих заходів щодо стимулювання їх інноваційного розвитку.

Спрогнозувавши майбутній чистий дохід, обсяг реалізації інноваційної продукції та чистий прибуток, можна зробити висновки щодо необхідності підвищення інноваційного розвитку, а саме впровадження нових технологій, матеріалів, обладнання, інновацій в управлінні персоналом підприємств машинобудівної промисловості.

Зведені дані результатів регресійного моделювання впливу факторів на інноваційний розвиток досліджуваних підприємств

Фактори впливу	Регресійна модель	Множинний коефіцієнт регресії	Коефіцієнт еластичності, %	Зміна обсягу інноваційної продукції при зростанні фактора на 1%, тис. грн.
ДП «Красилівський агрегатний завод»				
$V_{ін}$ – витрати на інновації, тис.грн.	$O_i = (-1900,138)+6,15 \cdot V_{ін}+0,044 \cdot ЧД_p$	0,993	0,492	64,113
$ЧД_p$ – чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.			0,654	85,203
ПАТ «ТРЗ «Оріон»				
$ВР_{обл.}$ – витрати на придбання машин, обладнання та ПЗ, тис.грн.	$O_i = (-6111,106)+0,619 \cdot ВР_{обл.}+0,247 \cdot ЧА$	0,900	0,476	3,421
$ЧА$ – вартість чистих активів, тис.грн.			9,035	64,870
ПАТ «Техінмаш»				
$V_{ін}$ – витрати на інновації, тис.грн.	$O_i = 86,073+0,781 \cdot V_{ін}+ (-0,89) \cdot Ч_{ст.i}$	0,992	0,975	-0,202
$Ч_{ст.i}$ – чисельність працівників, які займалися інноваційною діяльністю, осіб			3,697	-0,766
ДП «Новатор»				
$V_{ін}$ – витрати на інновації, тис.грн.	$O_i = (-2769,091)+0,735 \cdot V_{ін}+ 1,794 \cdot Ч_{шт.пр}$	0,994	0,844	33,013
$Ч_{шт.пр.}$ – облікова кількість штатних працівників, осіб			0,864	33,800
ПАТ «Мотор Січ»				
$V_{ін}$ – витрати на інновації, тис.грн.	$O_i = (-1959727)+0280 \cdot V_{ін}+ 5,511 \cdot КД$	0,996	0,558	12868,7
$КД$ – додатковий капітал, тис.грн.			1,292	29782,32

З метою забезпечення інноваційного розвитку машинобудівних підприємств обґрунтовано впровадження організаційної структури нового взірця – інноваційного центру. Запропоновано його структурно-функціональний склад і особливості організації з позиції модульної побудови (рис. 3).

Комплексний підхід до побудови структури управління інноваційним розвитком машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності за допомогою інноваційного центру як суб'єктно-господарської підсистеми, створює сприятливі умови для оптимізації управління інноваційною діяльністю, що, в свою чергу, робить його більш адаптивним до умов суспільної нестабільності, і дає змогу вчасно реагувати на її зміни шляхом декомпозиції зв'язків і елементів запропонованого в роботі організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком машинобудівних підприємств.

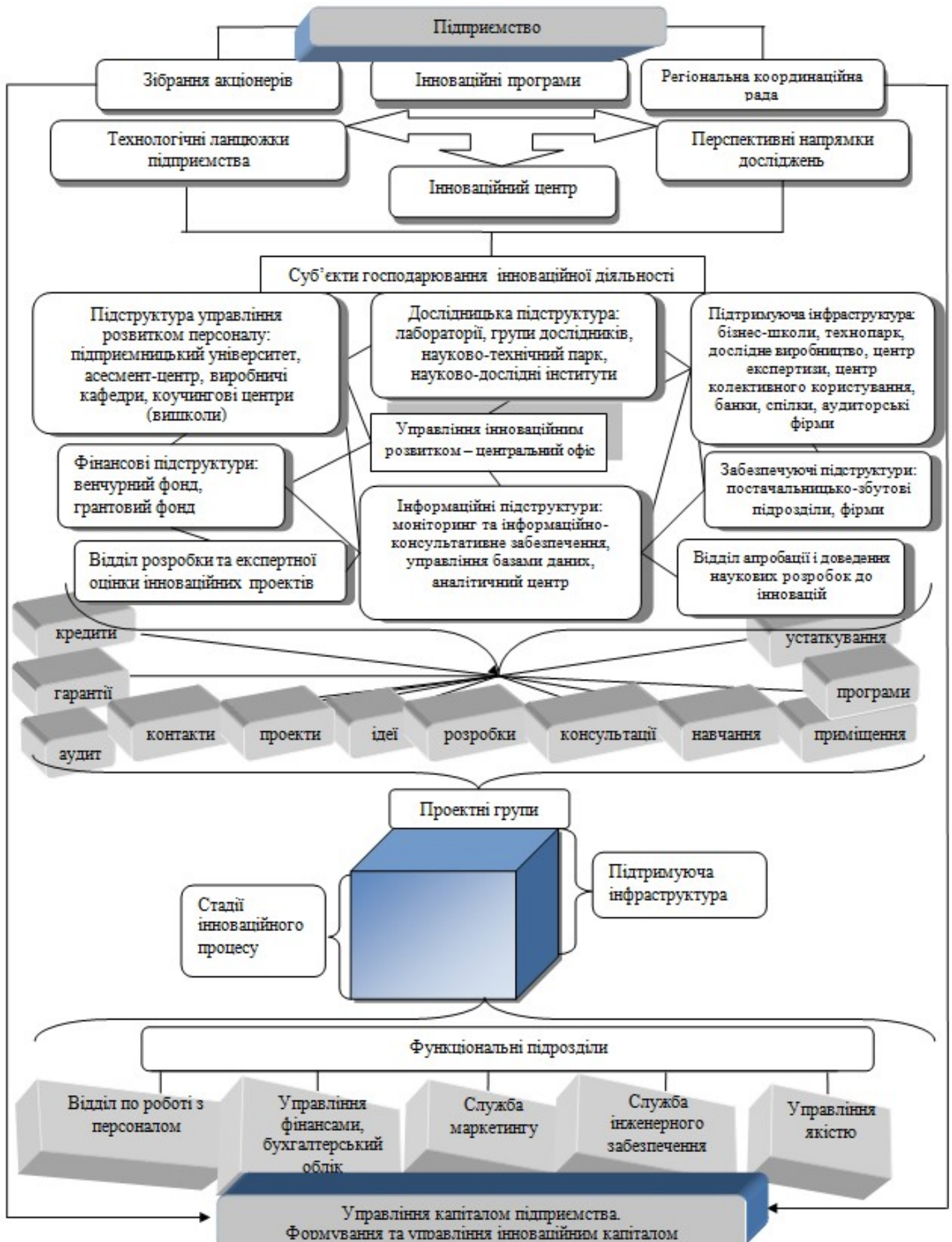

Рис. 3. Модель структури організації інноваційного центру

Таким чином, в умовах суспільної нестабільності, забезпечення активізації методів організаційно-економічного механізму і механізмів управління інноваційним розвитком, створення відповідних інфраструктурних об'єктів, організація конструктивних взаємодій в рамках різноманітних науково-дослідних інтеграцій можлива в єдиному віртуально-комунікаційному просторі. Реалізація запропонованих заходів дозволить машинобудівним підприємствам оптимально впровадити систему управління інноваційним розвитком в існуючий багато суб'єктний механізм прийняття рішень, усуваючи перешкоди для розвитку ідей та дифузії інновацій.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано вирішення наукового завдання, яке полягає в удосконаленні організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності. За результатами роботи можна зробити такі теоретико-методичні й науково-практичні рекомендації:

1. На основі вивчення економічної сутності понять «інновацій», «інноваційний розвиток» встановлено, що: інновації в умовах суспільної нестабільності є наслідком не лише сучасного виробництва, а й реалізації новітніх і корисних ідей, які в подальшому призведуть до прогресивного розвитку на основі реалізації послідовних інноваційно-організаційних дій. Поряд з цим, інноваційний розвиток в умовах суспільної нестабільності слід розглядати як динаміку переходу від творчої ідеї до моделі інноваційного типу, починаючи зі створення середовища, в якому різним компонентам надано повну свободу дій, щоб зіткнутись в нових і цікавих способах, а потім дати цьому новому творінню час і свободу розвиватись і жити, що дасть змогу покращити ефективність функціонування соціально-економічної системи загалом.

2. Досліджено та систематизовано основні підходи до групування чинників впливу інноваційного розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності. Їх декомпоновано за такими класифікаційними групами: техніко-економічні, організаційно-управлінські, політично-правові, соціально-психологічні. Чинники, які негативно впливають на інноваційний рівень сучасних підприємств виділено у запропонованій моделі формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств для їх врахування у дієвих управлінських рішеннях.

3. Проаналізувавши стан машинобудівної промисловості, визначено, що на сьогоднішній день, в результаті ігнорування інноваційної компоненти, машинобудівні підприємства мають слабкі позиції на ринку, так як вони не спроможні реалізувати новітні технології і не формують попит для них.

Виявлено, що фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств України за рахунок позабюджетних фондів та місцевих бюджетів практично відсутнє, а вклад вітчизняних інвесторів та державного бюджету залишається незначним, що підтверджує проблематику відсутності фінансової підтримки з боку держави.

4. У процесі дослідження обґрунтовано авторський підхід щодо оцінювання

рівня інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності на основі ключових показників з урахуванням трьох складових його забезпечення: ресурсної, технологічної та ринково-результативної, синтез яких дозволяє діагностувати ефективність інновацій в динаміці розвитку підприємства і формувати комплекс управлінських рішень для його підвищення.

5. Обґрунтовано науково-методичні положення щодо формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств, який представляє собою різнорівневу ієрархічну систему основних взаємозалежних між собою елементів і їх типових груп (суб'єктів, об'єктів, принципів, форм, методів, і інструментів, засобів забезпечення і тощо), а також способів їх взаємодії, включаючи інтеграцію і дезінтеграцію, в ході і під впливом яких гармонізуються економічні відносини (інтереси) держави, інноваційної інфраструктури, суб'єктів ринку машинобудівної промисловості і суспільства, і забезпечується цілеспрямований незворотній розвиток в умовах конкретного часового періоду. Результатом використання даного механізму буде досягнення такого рівня інноваційного розвитку, який дасть можливість машинобудівному підприємству забезпечити ефективну роботу в умовах суспільної нестабільності, конкуруючи за визначеними показниками з іншими зарубіжними та вітчизняними підприємствами досліджуваної галузі.

6. Запропоновано використовувати розгорнутий комплексний підхід до оцінювання впливу факторів на інноваційний розвиток підприємства на основі регресійного моделювання, що дозволить керівникам та фахівцям фінансово-економічних служб підприємств машинобудівної промисловості контролювати факторні показники з метою досягнення очікуваних значень результативних показників, приймати своєчасно економічно-обґрунтовані управлінські рішення, цілеспрямовано вибирати найбільш дієві з них та в повному обсязі здійснювати заходи для усунення негативного впливу цих чинників у майбутньому періоді.

7. У контексті запропонованого організаційно-економічного механізму забезпечення інноваційного розвитку машинобудівного підприємства обґрунтовано впровадження організаційної структури нового взірця – інноваційного центру. Визначено його структурно-функціональний склад і особливості організації з позиції модульної побудови. Комплексний підхід до побудови структури управління інноваційним розвитком в умовах суспільної нестабільності за допомогою інноваційного центру як суб'єктно-господарської підсистеми створює сприятливі умови для оптимізації управління інноваційною діяльністю, що, в свою чергу, робить його більш адаптивним до умов суспільної нестабільності, і дає можливість швидко реагувати на зміни шляхом декомпозиції зв'язків і елементів запропонованого в роботі організаційно-економічного механізму забезпечення інноваційного розвитку машинобудівного підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

1.1. Монографії:

1. Кузь Т., Малюта Л. Науково-методичні основи побудови організаційно-

економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємств машинобудівної промисловості // *Аналітичний інструментарій в маркетинговій діяльності : колективна монографія / за заг. ред. проф. Федоровича Р. В.* Тернопіль: ФОП Шпак В. Б., 2018. С. 85–99 (0,67 друк. арк.; особистий внесок автора: запропоновано структурований процес удосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств – 0,4 друк. арк.).

1.2. Статті у наукових фахових виданнях України, у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, та в наукових періодичних виданнях іноземних держав:

2. Кузь Т. Деякі аспекти покращення комерційної діяльності підприємств машинобудівного комплексу // *Галицький економічний вісник.* 2010. №4 (29). С. 80–85 (0,25 друк. арк.) (***Міжнародна представленість та індексація журналу: Google Scholar (США)***).

3. Кузь Т. Покращення діяльності машинобудівних підприємств за рахунок реструктуризації // *Економічний простір: Збірник наукових праць.* № 48/2. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. С. 227–234. (0,3 друк. арк.) (***Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща), Google Scholar (США)***).

4. Кузь Т. Стратегічний розвиток машинобудування в Україні // *Галицький економічний вісник.* 2011. №1 (30). С. 35–43. (0,4 друк. арк.) (***Міжнародна представленість та індексація журналу: Google Scholar (США)***).

5. Кузь Т. Побудова концепції реструктуризації та її вплив на діяльність машинобудівних підприємств // *Галицький економічний вісник.* 2011. №2 (31). С. 117–122 (0,25 друк. арк.) (***Міжнародна представленість та індексація журналу: Google Scholar (США)***).

6. Кузь Т. Пріоритети державного стимулювання розвитку машинобудівних підприємств в умовах економічної кризи // *Збірник наукових праць «Формування ринкової економіки в Україні».* 2015. Вип. 34. С. 72–75. (0,2 друк. арк.).

7. Кузь Т., Малюта Л., Шостаковська А. Діагностування стану та оцінка можливостей фінансування інноваційної діяльності підприємств машинобудівної галузі // *Інфраструктура ринку : електронний фаховий науково-практичний журнал.* 2017. № 14. С. 140–145. URL : [http://www. market-infr.od.ua/uk/14-2017](http://www.market-infr.od.ua/uk/14-2017) (0,25 друк. арк.; особистий внесок автора: проведено ґрунтовний аналіз інноваційної діяльності машинобудівних підприємств – 0,15 друк. арк.).

8. Кузь Т. Аналіз факторів впливу на розвиток інноваційної діяльності машинобудівних підприємств // *Збірник «Формування ринкової економіки в Україні».* 2017. Вип. 38. С. 109–114. (0,25 друк. арк.).

9. Кузь Т. Державне регулювання інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності // *Соціально-економічні проблеми і держава.* 2017. Вип. 2 (17). С. 74–83. URL: (0,4 друк. арк.) (***Міжнародна представленість та індексація журналу: Infobase Index (Індія), Open Academic Journal Index (Росія), Ulrichsweb Global Serials Directory (США), Cosmos Impact Factor (Німеччина), EBSCO (США), BASE (Німеччина), Index Copernicus (Польща),***

Російський індекс наукового цитування (РИНЦ), World Cat, ResearchBib (Японія), CiteFactor Academic Scientific Journals (США), Global Impact Factor (Австралія), Scientific Indexing Services (США), Google Scholar (США)).

10. Кузь Т. Інноваційні центри: створення і функціонування // *Економіка і управління. Науковий журнал.* 2018. Вип. 2 (78). С. 12–17. (0,25 друк. арк.). (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща).**)

11. Кузь Т. Формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємств машинобудівної промисловості // *Галицький економічний вісник.* 2018. № 1 (54). С. 62–70. (0,4 друк. арк.) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Google Scholar (США).**)

2. Опубліковані праці апробаційного характеру:

12. Кузь Т. Підприємство (фірма): сутність і умови функціонування в Україні // *Матеріали третьої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Українська наука в мережі Інтернет».* Інститут наукового прогнозування, Кримський інститут економіки та господарського права (Севастопольська філія), ТОВ «ТК Меганом» (Київ, 26–28 лютого 2008 р.). Київ: Меганом, 2008. Ч. 1. С. 34–35. (0,08 друк. арк.).

13. Кузь Т. Шляхи активізації інноваційної діяльності підприємств // *Матеріали всеукраїнської наукової конференції Тернопільського державного технічного університету імені І. Пулюя* (Тернопіль, 13–14 травня 2009 р.). Тернопіль: ТДТУ, 2009. С. 347. (0,04 друк. арк.).

14. Кузь Т. Інноваційна діяльність промислових підприємств // *Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні основи та сучасні моделі розвитку національної економіки в умовах інтеграційних процесів»* (Тернопіль, 4–5 грудня 2009 р.). Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. С. 56–59. (0,2 друк. арк.).

15. Кузь Т. Маркетинг інноваційних продуктів машинобудівних підприємств // *Матеріали XIV наукової конференції «Гуманітарні, соціальні та економічні науки»* (Тернопіль, 27–28 жовтня 2010 р.). Т. : ТНТУ, 2010. С. 7. (0,04 друк. арк.).

16. Кузь Т. Фактори кризового стану промислових машинобудівних підприємств // *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій»* (Тернопіль, 21–22 грудня 2010 р.). Тернопіль, 2010. С. 143. (0,04 друк. арк.).

17. Кузь Т. Стратегічний розвиток машинобудування в Україні // *Матеріали регіональної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів «Маркетингові технології підприємств в сучасному науково-технічному середовищі»* (Тернопіль, 5 квітня 2011 р.). Тернопіль, ТНТУ, 2011. С. 48–49. (0,08 друк. арк.).

18. Кузь Т. Методологічні основи управління інноваційною діяльністю машинобудівних підприємств // *Матеріали регіональної науково-практичної конференції «Інноваційні підходи в управлінні навчально-науково-виробничими системами в умовах суспільних та інституційних трансформацій»* (Тернопіль, 19 травня 2011 р.). Тернопіль: ТНТУ, 2011. С. 41. (0,04 друк. арк.).

19. Кузь Т. Деякі аспекти покращення діяльності підприємств машинобудівної галузі // *Матеріали міжнародного симпозиуму «Проблеми інтеграції науково-освітнього інтелектуального потенціалу в державотворчому процесі (Україна-Туреччина)»* (Івано-Франківськ, 29–31 травня 2011 р.). Івано-Франківськ : ЛПК, 2011. С. 290–291. (0,08 друк. арк.).

20. Кузь Т. Комунікації у системі управління // *Матеріали II Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки, проблеми, тенденції, досвід»* (Тернопіль, 6–8 жовтня 2011 р.). Тернопіль, 2011. С. 173–174. (0,04 друк. арк.).

21. Кузь Т. Імітаційне моделювання економічних процесів на підприємствах машинобудівної галузі // *Матеріали V Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід»* (Львів, 2–3 жовтня 2014 р.). Львів, 2014. С. 23. (0,04 друк. арк.).

22. Кузь Т. Підходи до визначення цілей для стратегічного розвитку підприємств машинобудівної галузі // *Матеріали VI Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід»* (Вінниця, 24–25 вересня 2015 р.). Вінниця, 2015. С. 127. (0,04 друк. арк.).

23. Кузь Т. Механізм планування та реалізації стратегії антикризового управління машинобудівним підприємством в умовах економічної кризи // *Матеріали VII Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід»* (Тернопіль, 21–22 жовтня 2016 р.). Тернопіль, 2016. С. 162. (0,04 друк. арк.).

24. Кузь Т. Оцінка ефективності інноваційної діяльності машинобудівних підприємств України // *Матеріали VIII Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід»* (Львів, 28–29 вересня 2017 р.). Львів, 2017. С. 166. (0,04 друк. арк.).

25. Кузь Т. Форми реалізації інноваційного розвитку машинобудівних підприємств // *VII Міжнародна науково-технічна конференція молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій»* (Тернопіль, 28–29 листопада 2018 р.). Тернопіль, 2018. С. 190–191. (0,08 друк. арк.).

26. Кузь Т., Малюта Л., Каптії М. Інноваційний центр як організаційна структура управління інноваціями // *Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»* (Переяслав-Хмельницький, 17 листопада 2018 р.). Переяслав-Хмельницький, 2018. С. 100–102. (0,12 друк. арк.; особистий внесок автора: запропоновано модель структури організації інноваційного центру – 0,08 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Кузь Т. І. Удосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за

спеціальністю 08.00.04 економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Тернопіль, 2019.

Дисертація присвячена актуальному питанню останніх років для України – інноваційному розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності.

Автором розроблено науково-методичних підхід оцінювання рівня інноваційного розвитку машинобудівних підприємств в умовах суспільної нестабільності. Удосконалено підходи до формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку машинобудівних підприємств. Запропоновано структуру організації інноваційного центру на вітчизняних підприємствах. Уточнено трактування понять «інновації» та «інноваційний розвиток». Систематизовано чинники впливу на інноваційний розвиток машинобудівних підприємств. Запропоновано комплексний підхід до оцінювання впливу чинників на інноваційний розвиток машинобудівного підприємства на основі регресійного моделювання та прогнозування.

Ключові слова: суспільна нестабільність, інновації, інноваційний розвиток, машинобудівні підприємства, організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку, інноваційний центр.

ANNOTATION

Kuz T. I. Improvement of organizational-economic mechanism of innovative development of machine-building enterprises in social unstable environment. – Qualification scientific paper as manuscript copyright.

Ph.D. thesis in Economics on specialism 08.00.04 – economics and enterprise management (according to types of economic activity) – Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, 2019.

The thesis is concerned with the substantiation of theoretical and methods statements, development of practical recommendations on organizational-economic mechanism of innovative development of machine-building enterprises.

A proprietary technology of assessment of machine-building enterprises innovative development level in a social unstable environment has been substantiated by the author. Approaches to the formation of organizational and economic mechanism of innovative development of machine-building enterprises have been improved. The structure of organization of innovation center at domestic enterprises is offered. According to the obtained results of scientific approaches analysis on concepts “innovation” and “innovative development” essence interpretation the author has specified. The factors influencing the innovative development of machine-building enterprises are systematized. The complex approach to the estimation of influence of factors on innovative development of machine-building enterprise on the basis of regression modeling and forecasting is offered.

Key words: social unstable environment, innovations, innovative development, machine-building enterprises, organizational-economic mechanism of innovative development, social unstable environment.

АННОТАЦИЯ

Кузь Т. И. Совершенствование организационно-экономического механизма инновационного развития машиностроительных предприятий в условиях общественной нестабильности. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя, Тернополь, 2019.

Диссертация посвящена актуальному вопросу последних лет для Украины - инновационному развитию машиностроительных предприятий. В современных условиях, когда проблемы инновационного развития значительно актуализировались, изучение теоретических и прикладных вопросов данной тематики заслуживает более глубокого исследования, особенно задачи совершенствования организационно-экономического механизма инновационного развития промышленных предприятий в условиях общественной нестабильности.

Обоснован авторский подход к оценке уровня инновационного развития машиностроительных предприятий в условиях общественной нестабильности на основе ключевых показателей, которые непосредственно его определяют с учетом трех составляющих его обеспечения: ресурсной, технологической и рыночно-результативной, синтез которых разрешает диагностировать эффективность инноваций в динамике развития предприятия и формировать комплекс управленческих решений для его повышения.

Усовершенствованы подходы к формированию организационно-экономического механизма инновационного развития машиностроительных предприятий в условиях общественной нестабильности. Предложена структура организации инновационного центра на отечественных предприятиях. Уточнение трактовки понятий «инновации» и «инновационное развитие». Систематизированы факторы влияния на инновационное развитие машиностроительных предприятий. Предложен комплексный подход к оценке влияния факторов на инновационное развитие машиностроительного предприятия на основе регрессионного моделирования и прогнозирования.

Практическое значение работы заключается в широком использовании разработанных предложений и рекомендаций по формированию организационно-экономического механизма инновационного развития машиностроительных предприятий в условиях общественной нестабильности при обосновании программ развития предприятий машиностроительной промышленности и повышение их конкурентоспособности. Предложенные концептуальные положения развивают и дополняют теорию инновационного развития применительно к специфике предприятий машиностроительной промышленности в условиях общественной нестабильности.

Ключевые слова: общественная нестабильность инновации, инновационное развитие, машиностроительные предприятия, организационно-экономический механизм инновационного развития, инновационный центр.

Підписано до друку 22.02.2019. Формат 60×90, 1/16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура TimesNewRoman.
Умовно-друк. арк. 0,9. Наклад – 100 прим.
Замовлення № 220219

*****

Друк ФОП Паляниця В. А.
Свідоцтво ДК №4870 від 20.03.2015 р.
м. Тернопіль, вул. Б. Хмельницького, 9а, оф.38.
тел. (0352) 528-777.